

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 13.5.2015.
COM(2015) 263 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Latvije za 2015.

i dostavljanju mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Latvije za 2015.

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o Nacionalnom programu reformi Latvije za 2015.

i dostavljanju mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Latvije za 2015.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije²,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta³,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

- (1) Europsko vijeće prihvatilo je 26. ožujka 2010. prijedlog Komisije o pokretanju nove strategije za rast i radna mjesta Europa 2020. temeljene na pojačanom usklađivanju ekonomskih politika, kojom će se usredotočiti na glavna područja u kojima je potrebno djelovanje kako bi se potaknuo europski potencijal održivog rasta i konkurentnosti.
- (2) Vijeće je 13. srpnja 2010. na temelju prijedloga Komisije donijelo preporuku o općim smjernicama za ekonomske politike država članica i Unije (2010. – 2014.), a 21. listopada 2010. donijelo je odluku o smjernicama za politike zapošljavanja država članica, koje zajedno čine „integrirane smjernice”. Države članice pozvane su da integrirane smjernice uzmu u obzir u nacionalnim ekonomskim politikama i politikama zapošljavanja.

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

² COM(2015) 263

³ P8_TA(2015)0067, P8_TA(2015)0068, P8_TA(2015)0069

- (3) Vijeće je 8. srpnja 2014. donijelo preporuku o Nacionalnom programu reformi Latvije za 2014. i dostavilo mišljenje o ažuriranom Programu stabilnosti Latvije za 2014.
- (4) Komisija je 28. studenoga 2014. donijela Godišnji pregled rasta⁴, čime je označen početak Europskog semestra koordinacije ekonomske politike za 2015. Istog je dana Komisija na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja⁵, u kojem Latviju ne smatra jednom od država članica za koje je potrebno provesti detaljno preispitivanje.
- (5) Dana 18. prosinca 2014. Europsko vijeće podržalo je prioritete za poticanje ulaganja, ubrzanje strukturnih reformi i provedbu odgovorne fiskalne konsolidacije koja pogoduje rastu.
- (6) Dana 26. veljače 2015. Komisija je objavila izvješće za Latviju za 2015.⁶ Njime je ocijenjen napredak u vezi s preporukama za Latviju donesenima 8. srpnja 2014.
- (7) Latvija je 17. travnja 2015. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2015. te Program stabilnosti za 2015. Kako bi se u obzir uzela njihova povezanost, oba su programa istodobno ocijenjena.
- (8) Na Latviju se trenutačno primjenjuje preventivni dio Pakta o stabilnosti i rastu te ostvaruje korist od primjene klauzule o sistemskoj mirovinskoj reformi kako je potvrdio Eurostat. U Programu stabilnosti Latvija je zatražila privremeno odstupanje od puta prilagodbe prema srednjoročnom cilju jer i dalje provodi veliku strukturnu reformu u zdravstvenom sektoru. Proračunski trošak reforme u zdravstvenom sektoru iznosi 0,2 % BDP-a za 2016. Procjenjuje se da će se reformom zaposlenost povećati za 0,6 %, a BDP za 2,2 % do 2023. Pozitivan učinak na rast i dugoročnu održivost javnih financija ocijenjen je kao uvjerljiv. Međutim, na temelju Komisijine proljetne prognoze 2015., prognozirani strukturni deficit od 2,2 % BDP-a u 2016. premašuje sigurnosnu granicu u odnosu na referentnu vrijednost iz Ugovora u visini od 3 % BDP-a, koju treba poštovati kako bi se osigurala prihvatljivost za primjenu klauzule o strukturnim reformama. Stoga Vijeće, iako priznaje opravdanost tekuće reforme u zdravstvenom sektoru, ne smatra da Latvija ispunjuje uvjete za traženo privremeno odstupanje za 2016.
- (9) U Programu stabilnosti za 2015. vlada planira uglavnom stabilan ukupni deficit u iznosu od 1,4 % BDP-a u 2016., 1,3 % u 2017. te povećanje na 1,7 % u 2018. Da bi postigla te ciljeve, vlada namjerava dosegnuti strukturni deficit od 1,8 % BDP-a u 2016. i 1,4 % BDP-a od 2017. nadalje. U put iz Programa stabilnosti ugrađeno je odstupanje na temelju klauzule o strukturnim reformama, za koju Latvija naizgled ne ispunjuje uvjete, a dodatni rashodi za obranu planirani u razdoblju 2016. – 2019. razvrstani su kao jednokratni. Prema Programu stabilnosti očekuje se pad udjela državnog duga sa 37 % BDP-a u 2015. na 34 % BDP-a do 2018., uz određene godišnje fluktuacije zbog akumuliranja likvidne imovine u svrhu upravljanja dugom. Makroekonomski je scenarij na kojem se temelje te proračunske prognoze uvjerljiv. Mjere za 2015. uglavnom su provedene u skladu s predviđenim proračunom. Međutim mjere za postizanje planiranog ciljanog deficita od 2016. nadalje nisu dostatno utvrđene. Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2015. te uzimajući u

⁴ COM(2014) 902

⁵ COM(2014) 904

⁶ SWD(2015) 33 završna verzija

obzir primjenu klauzule o mirovinskoj reformi, Latvija ispunjuje zahtjeve u 2015. Za 2016. postoji rizik od znatnog odstupanja. Strukturni se saldo, uzimajući u obzir dopušteni prostor za mirovinsku reformu, treba poboljšati za 0,3 % BDP-a. Prema Komisijinoj prognozi doći će do pogoršanja od 0,3 % BDP-a, što je također povezano s tim da se rashodi za obranu ne mogu razvrstati kao jednokratni. Na temelju ocjene Programa stabilnosti i uzimajući u obzir Komisijinu proljetnu prognozu 2015., Vijeće smatra da postoji rizik od toga da Latvija neće ispunjavati odredbe Pakta o stabilnosti i rastu.

- (10) U osnivanju je neovisna nacionalna akreditacijska agencija, a u području višeg obrazovanja razvija se nov model usmjeren na financiranje kvalitete. Unatoč određenom napretku u reformi sustava istraživanja i inovacija, koja je u skladu s okvirom za pametnu specijalizaciju, neprimjereno javno financiranje u fragmentiranom sustavu istraživanja i inovacija dovodi do loših znanstvenih rezultata. Latvija je 2013. u istraživanje i razvoj uložila samo 0,6 % BDP-a, što je treća najniža vrijednost u EU-u. Intenzitet u sektoru javnog istraživanja i razvoja iznosio je 2013. samo 0,43 % BDP-a. Nedostatak inovacija i privatnog ulaganja u sektore s većom dodanom vrijednošću i utemeljene na znanju narušuje konkurentnost.
- (11) Ne dovodeći u pitanje napredak postignut u suzbijanju nezaposlenosti, daljnje su mjere potrebne kako bi se spriječila nezaposlenost mladih i njezine negativne dugoročne posljedice, osobito s obzirom na zabilježeno smanjenje radne snage. Latvija je postigla određeni napredak u reformi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te segmentu naukovanja, međutim privlačnost sektora i dalje je izazov zbog ograničenog sudjelovanja malih i srednjih poduzeća.
- (12) Iako je znatan dio analitičkog rada i planiranja obavljen, reforme u području socijalne pomoći ne napreduju i nemaju dostatnu potporu u proračunskim planovima. Niska pokrivenost i loša primjerenost naknada za nezaposlenost i socijalnu pomoć smetnja su učinkovitom smanjenju siromaštva, socijalne isključenosti i visoke razine nejednakosti. U tim uvjetima rashodi za socijalni sektor ne pridonose znatno smanjenju siromaštva. Godine 2014. oko 32,7 % stanovništva Latvije bilo je ugroženo siromaštvom ili socijalnom isključenošću, dok je nejednakost primanja i dalje jedna od najvećih u EU-u. Financiranje i doseg aktivnih politika tržišta rada i dalje su niski u odnosu na druge zemlje EU-a. Visoko porezno opterećenje na niska primanja destimulira formalno zapošljavanje i pridonosi smanjenju potražnje za niskokvalificiranim radnicima, dok oporezivanje u području okoliša i nekretnina ima znatan neiskorišteni potencijal. Niska razina financiranja u javnom zdravstvu i visoka neposredna plaćanja, nedostatna usredotočenost na poticaje za uspješnost i učinkovitost te nedostatak koordinacije u području skrbi otežavaju pristup velikom dijelu stanovništva. Postoji znatan potencijal za povećanje troškovne učinkovitosti i kvalitete sustava te za povezivanje bolničkog financiranja s mehanizmima utemeljenima na uspješnosti.
- (13) Latvija je ostvarila znatan napredak u reformi pravosudnog sustava. Međutim stopa rješavanja građanskih i trgovačkih predmeta i dalje je niska, čime se dodatno opterećuje poslovanje, a u provedbi pravosudne reforme treba ojačati ulogu Sudskog vijeća i predsjednika sudova. Borba protiv utaje poreza i primjereno ubiranje poreza nedostatni su, a razina izbjegavanja poreza još je uvijek visoka. Iako je stečajni zakon donesen, izazovi su i dalje prisutni u pitanjima prikladnosti stečajne politike i učinkovitosti sustava nadzora stečajnih upravitelja. Poslovno okruženje i kvaliteta javnih usluga imali bi koristi od snažnijih mjera protiv sukoba interesa i korupcije,

osobito u ranjivim sektorima, primjerice javnoj nabavi, građevinarstvu i zdravstvu. Nije bilo napretka u vezi s prijedlogom Vijeća za tržišno natjecanje o izmjenama zakona o tržišnom natjecanju u cilju povećanja njegove institucionalne i financijske neovisnosti kako bi se protiv javnih tijela mogle poduzimati djelotvorne mjere. Parlament nije donio zakon o javnoj službi. Bit će važno uključiti lokalna tijela vlasti.

- (14) Komisija je u okviru europskog semestra provela sveobuhvatnu analizu latvijske ekonomske politike i objavila je u izvješću za Latviju za 2015. Ocijenila je i Program stabilnosti, Nacionalni program reformi te prateće dokumente povezane s preporukama upućenima Latviji prethodnih godina. U obzir je uzela njihovu važnost za održivu fiskalnu i socijalno-ekonomsku politiku u Latviji, ali i poštovanje pravila i smjernica EU-a s obzirom na potrebu za tim da se EU-ovim doprinosom budućim nacionalnim odlukama pridonese jačanju ukupnog ekonomskog upravljanja Europskom unijom. Preporuke u okviru europskog semestra navedene su u preporukama 1. do 4. u nastavku.
- (15) Vijeće je u okviru ocjenjivanja preispitalo latvijski program stabilnosti, a njegovo je mišljenje⁷ navedeno u preporuci 1. u nastavku,

PREPORUČUJE Latviji da u razdoblju 2015. – 2016. poduzme mjere kojima je cilj:

1. Osigurati da odstupanja od srednjoročnog cilja u 2015. i 2016. budu ograničena na sistemsku mirovinsku reformu.
2. Poboljšati strukovno obrazovanje i osposobljavanje, ubrzati reformu obrazovnog programa i povećati broj mjesta za naukovanje. Osigurati da se u novom modelu financiranja sustava višeg obrazovanja nagrađuje kvaliteta. Bolje usmjeriti financiranje istraživanja i poticati privatna ulaganja u inovacije na temelju okvira za pametnu specijalizaciju.
3. Poduzimati konkretne mjere za reformu u području socijalne pomoći, osiguravajući pritom primjerenost naknada, i poduzimati mjere za jačanje zapošljivosti. Smanjiti porezno opterećenje na niska primanja preusmjerivanjem poreznog tereta na izvore koji manje narušuju rast. Poduzeti mjere za poboljšanje pristupa zdravstvenom sustavu te njegovu troškovnu učinkovitost i kvalitetu te bolničko financiranje povezati s mehanizmima uspješnosti.
4. Poboljšati učinkovitost pravosudnog sustava povećanjem odgovornosti svih strana (uključujući stečajne upravitelje), stavljanjem na raspolaganje primjerenih sredstava za suzbijanje utaje poreza i jačanjem uloge Sudskog vijeća. Poboljšati propise o javnoj službi radi jačanja okvira za rješavanje sukoba interesa i povezivanje novčanih naknada s odgovornostima.

Sastavljeno u Bruxellesu

*Za Vijeće
Predsjednik*

⁷ U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97.